

Végül az ötödik nagy részben a ciszterci hagyományra jellemző monasztikus közegben leggyakrabban átélt tapasztalatokat sorakoztatja fel a szerző, s ezeket így foglalja össze: „Isten felszabadító jósága és barátsága (dulcedo et suavitas), szívbeli töredelem (compunctio), sivatag és vonzó, átformáló sötétség (desertum), vágy a végtelenre, a mindent felülmúlóra (desiderium), a jegyesi szövetség a Szeretettel (sponsalia), az akaratok egysége (unitas spiritus) és a spirituális jelenségek váltakozása (alternatio)” (89.). Mindegyiket a biblikus és patrisztikus hagyományból kiindulva vizsgálja meg, majd egy-egy példát hoz a középkori ciszterci szerzők írásaiból. Érdekes, sőt, megdöbbentő lehet, ahogyan például a sivatag vagy az Isten utáni vágy megélésének tapasztalatánál Bernardo atya összefüggésben szemléli ezeket bizonyos pszichológiai folyamatokkal. Bár felfedezhetők hasonlóságok a beteges pszichés megnyilvánulások és a misztikus megtapasztalások jelenségei között, mégis világosan megkülönböztethetjük a kettőt egymástól – mégpedig a végeredmény alapján: vagy szeretetben történő átalakulás megy végbe, vagyis a megtérés gyümölcsei jelentkeznek, vagy pedig nincs semmilyen gyümölcs, csupán körkörös, értelmetlen önmagába zárulás. Hosszan ír a Feltámadottal való jegyesi kapcsolat tapasztalatáról is, hogyan van jelen, és mi jellemzi a női és a férfi szerzetesi hivatásban.

A könyv zárógondolataiban a szerző így fogalmazza meg keresztény életünk, hivatásunk, az egyház és mindenki felé végzett szolgálatunk forrását: „mindennek az alapja a misztikus hozzáalakulásunk a Feltámadott Jézus személyéhez”. Erre a találkozásra, élő kapcsolatra vagyunk meghívva, melynek elengedhetetlen feltétele, hogy mindig „nyitottak és elérhetőek legyünk a Szentlélek működése számára” (169.).

Féjérdy Judit Mónika O.Cist.

Timothy Keller és Katherine Leary Alsdorf: *Hivatás és elhívás. Hogyan kap értelmet a mindennapi munkánk Isten tervében?*

Harmat – Kálvin, Budapest, 2025 (ford. Szabadi István)

Miként kell értelmezni a mindennapi élet fenntartásáért folytatott emberi tevékenységet, ha azt nem munkának, hanem hivatásnak nevezzük? Mindenki számára hivatás az általa végzett munka? Mít tanít a munkáról a Szentírás, és mit mondanak róla a reformáció nagy teológusai, Luther Márton, Kálvin János és Philipp Melancthon? Van-e egyáltalán az egyháznak olyan egyetemes mondanivalója a munkáról, amely egyaránt szól az üzleti szférában, az egészségügy területén, az oktatásban, a segítő szakmákban, a gyárakban, a termelés különböző szektoraiiban stb. dolgozókhöz? Ezekre az égető kérdésekre kíván érthető és a hitben gyökerező választ adni a Keller–Alsdorf-szerzőpáros korunkban, amikor egyre többen csak kilátástalan, véget nem érő büntetésként vagy szkeptikusan, teherként tekintenek saját, sokszor automatikusan és fásultan végzett munkájukra, pénzszerző tevékenységükre.

A szerzőpárosnak a Harmat Kiadó és a Kálvin Kiadó által 2025-ben magyar nyelven megjelentetett műve 2012-ben látott napvilágot *Every Good Endeavour: Connecting Your Work to God's Work* (szó szerint: *Minden jó törekvés: A munkád összekapcsolása Isten munkájával*) címmel. A könyv elolvasása után nem kérdéses, hogy az angol cím pontosabban fejezi ki a mű tartalmát: a szerzők célja az, hogy valóban az Isten teremtői tevékenységének és tervének fényében tekintsenek rá az emberi munka mibenlétére és értelmére, mindenki számára világossá téve: az emberi munka csak akkor teljesíti be értelmét, ha Isten teremtői munkájából táplálkozik és

annak folytatása. A mű végén olvasható köszönetnyilvánításban, amelyben legközelebbi munkatársait és azok munkáját emeli ki, Keller ugyanezt fogalmazza meg túlpontosan: könyvük megírásával az evangéliumi hit és a mindennapi munka hűségese, örömteli integrációjának bemutatása a cél. Ez a teremtett ember méltóságából következő meghívottság nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a keresztyén ember számára ne csak elmélet, hanem megvalósítandó gyakorlat legyen a munka teológiája, a munkavégzés ne a terhet, hanem az Istentől származó kiemeltségét és az ő üdvözítő tervében való részvétel örömeit jelentse az életében.

A mű szerzője Timothy James Keller presbiteriánus lelkész (1950–2023), aki pasztorális teológiából szerzett PhD-fokozatot. Feleségével és fiaival együtt alapította meg a New York-i (azon belül is manhattani) Redeemer (Megváltó) Presbiteriánus Gyülekezetet 1989-ben, melyben számos, azóta is virágzóan működő pasztorális-missziós szervezetet hozott létre. Nevéhez fűződik a gyülekezet Hit és Munka Központjának elindítása is, amelynek feladata a munka evangéliumi értelmének feltárása és oktatása a különböző munkaterületekről érkező hívőknek és érdeklődőknek. Ő maga harmincegy pasztorális témájú könyv szerzője (közülük többet feleségével együtt jegyez), s mint e műve magyar fordításának címodalán is szerepel, a New York Times bestsellerszerzője. (Jelen könyvnek hátoldalán tévesen szerepel írásainak száma [30], honlapja közli a megfelelő adatot.) E művének társszerzője, Katherine Leary Alsdorf a versenyszférából érkezett, hitech vezetői pozícióját otthagyva lett a gyülekezet tagja, majd a Hit és Munka Központ vezetője. Csatlakozása óta Alsdorf küldetése és célja az evangélium radikális hirdetésével az, hogy az elfásult, kiábrándult városi értelmiség számára rámutasson arra, hogy megfelelően értelmezve minden munka és emberi tevé-

kenység, legyen az bármilyen értelmetlennek tűnő, lenézett vagy monoton, képes Isten terveit és az emberi közösséget szolgálni.

A könyv elején egyszemélyes előszó olvasható Alsdorftól, melyben a szerző tanúságot tesz a hitech vezetői világából a presbiteriánus közösséghez, közelebből a hithez vezető útról. Ezt egy, a munka teológiájába való bevezetés követi, mely az Istentől adott hívás és az általa történő elhívás szükséges újralfedezéséhez egy J.R.R. Tolkien-től származó novella (*A levél*) üzenetét kapcsolja. Eszerint, noha gyakran úgy tűnik, hogy az a munka, amelyre Isten hívja az egyes embert, ebben a világban nem látszik eredményesnek, nem örömteli, nem fizetik meg és nem ismerik el megfelelően, sőt, kudarcnak, haszontalannak és sokszor befejezetlennek tűnik, ha Isten dicséretére, az ő munkatársaként, becsületesen, önmaga és közössége, ezáltal a világ helyes szolgálatára végzi azt, óvakodva attól, hogy bálványként tekintsen rá, eléri célját és az üdvösségben teljessé lesz.

A mű három fő része, melyeket akár az „eredeti jó állapot – probléma – feloldás és megoldás” hármasságával is jellemezhetünk, a munka keresztyén teológiáját ismerteti számos szentírási idézet segítségével, azokat teológiai és filozófiai gondolatokkal, valamint a munka világából vett emberi történetekkel alátámasztva. Az első rész „A munka Isten tervében” címet kapta, utalva a teremtés legfőbb mondanivalójára. A munka Isten általi tervezettsége, a tőle kapott méltósága, valamint Isten, az emberi közösség és a világ művelésének és szolgálatának jellege arra világít rá, hogy a világ kezdete óta a munka az ember számára hivatás és méltóságának elismerése, nem pedig a bűn miatti büntetésként lett az emberi élet nélkülözhetetlen része. A könyv második fejezete („Miért vannak gondjaink a munkával?”) az utóbbi gondolatból indul ki: általános emberi tapasztalat, hogy a munkavégzés sok esetben meddő, úgy

tűnik, hogy nincs semmi haszna, értelmetlen és felesleges, sőt, sok esetben önző, a saját boldogulást úgy szolgálja, hogy lenézi mások munkáját, mi több, eltapossa az embertársakat. Minden munka, így az Isten szándéka szerinti és az ő meghívására végzett legalantasabbnak tűnő munka is képes leleplezni az Isten helyébe helyezett személyes, társadalmi istenpótlékokat, valamint a hagyományos, modern és posztmodern kultúra bálványait, amelyekről az emberek életük és munkájuk értelmességét és az üdvösséget várják. A harmadik, „A munka és az evangélium” című fejezet a jézusi örömhír fényében értelmezi a világnézeteket és az egyes foglalkozási ágakat, kiemelve, hogy Isten céljai hatással vannak az emberi munka egészére, kezdve a személy kiteljesedésétől a szervezeten belüli feladatának szolgálat jellegéig. A munka új, az evangélium tanításában gyökerező felfogása a munkára való egyetemes meghívottságra és az általános kegyelem egyensúlyára és szabadságára épül, amely minden ember osztályrésze kell, hogy legyen. A munka evangéliumi értelmezése új emberképet és új etikai iránytűt kíván, utóbbit az etika és az erények helyes ismerete segítenek betájolni. A munka mögötti munka, valamint a pihenés mögött rejtőző pihenés rendkívül fontos: a személyes adottságok csak ezek által és Isten és az embertársak szolgálatában állva teszik lehetővé az Isten dicséretét hirdető, szenvedéllyel, szívből jövő, örömteli és megelégedett munkavégzést.

A könyv rendkívül sok témát érint, említi a zeneszerző Antonio Salieri hivatásához való viszonyulását, Luther Márton kegyelemtanát, Aquinói Szent Tamás, Kálvin János és Philipp Melancthon gondolatait, Sigmund Freud elméletét, a Prédikátor könyvének elemzését, Szent Pál tanítását, a bibliai Eszternek a közösségért való kiállását, a nem hívők sokszor keresztényibb munkavégzését, csak hogy néhányat említsünk. Mindegyik

történet, nézőpont, meglátás azon kívül, hogy érdekessé teszi a szöveget az olvasó számára, sajátos szempontot ad hozzá a munka értelmezéséhez. Noha eltér a Szentírásnak és az isteni kegyelemnek a presbiteriánus és a katolikus értelmezése, az ember munkára való isteni elhívása és ekként a munka hivatássá válása minden keresztény számára ajándék jellegű és elemi valóság. Sőt, kijelenthető: még azok számára is, akik nem hisznek Istenben, vagy nincs kapcsolatuk Jézussal, a munka teológiai, filozófiai és etikai értelmezése segítséget tud adni a munkáról és a munkavégzésről szóló párbeszédben, amelybe akarva-akaratlanul mindenki bekapcsolódik életében.

A 293 oldalas könyv utószavában („Hogyan segítsünk másokat a hit és a munka integrálásában?”) a szerzők a saját gyülekezükben működő, a munka teológiáját ismertető szervezeti egységek működését mutatják be. Az utószó utáni jegyzetek a műben hivatkozott forrásokat és megemlített események adatait tüntetik fel, a köszönetnyilvánítást a hivatkozott szentírási könyvek rövidítéseinek felsorolása követi, a könyvet a szerzők rövid bemutatása zárja.

A mű érdekesítő témát tárgyal, rendkívül olvasható, az, hogy magyarul közérthető, köszönhető a fordító, Szabadi István munkájának. Jóllehet katolikusként érdemes észben tartani, hogy a mű szerzői protestánsok, s ekként a könyvükben felvázolt teológiai tanítás néhány lényeges pontban eltér a katolikus tanítástól (pl. a hit és a jó cselekedetek viszonyát vagy a kegyelemtant illetően), mégis szívből ajánlható a mű elolvasása és a téma megismerése minden katolikusnak, különösen a katolikus szociálteológia munkával kapcsolatos tanítása megismerése mellett. (Érdekesség, hogy a fordító mindvégig a „keresztény” szóval jelöli a protestáns krisztushívőket, a magyar szóhasználattal [keresztény – keresztén] ellentétben.) A katolikus egyház

társadalmi tanítása több pápai enciklikában foglalkozik a munkavégzés témájával, e mű a felsorolt példák által segíthet abban, hogy minként válhat a munka teológiája a mindennapi tevékenységek alapjává és értelmzőjévé. S mivel minden embert érint a munkavégzés kérdése, biztosan kijelenthető, hogy nemcsak a hívőknek, hanem a nem hívőknek is érdemes volna megismerni a munkára mint hivatásra vonatkozó szentírási és teológiai tanítást. A munka mint szükségszerű emberi cselekvés teológiájának átgondolása egyénileg és közösen, valamint képvisellete és megélése a családokban, a közösségekben, a munkahelyeken és a társadalomban képes gyümölcsözően hatni az emberekre, amint erre jó példa a New York-i gyülekezet Hit és Munka Központjában folyó munka, amelynek jó gyakorlatát érdemes volna minél több vallási és nem vallási közösségben is követni.

Kék Emerencia

Tözsér Endre Sch.P. – Zsódi Viktor Sch.P. (szerk.): *Szentszéki dokumentumok a keresztény nevelésről és a katolikus iskoláról (1965–2025)*

Szent István Társulat, Budapest, 2025

A Szent István Társulat gondozásában megjelent, Tözsér Endre és Zsódi Viktor által szerkesztett dokumentumgyűjtemény a II. Vatikáni Zsinattól napjainkig ívelő időszak legfontosabb szentszéki nevelésügyi szövegeit rendezi egységes kötetbe. A kiadvány jelentőségét nem csupán az adja, hogy magyar nyelven tesz hozzáférhetővé több, részben nehezen elérhető dokumentumot, hanem az is, hogy a katolikus nevelésről szóló egyházi gondolkodás fejlődését történeti és teológiai összefüggéseiben láttatja.

A kötet a Szent István Kézikönyvek sorozat 21. darabjaként jelent meg. Előszavát José Tolentino de Mendonça bíboros, a Kultúra és Nevelés Dikasztériumának prefektusa írta, ajánlását pedig Székely János püspök, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke jegyzi. Már ez a keretezés is jelzi, hogy a szerkesztők nem egyszerű dokumentumtárként tekintenek a kötetre, hanem olyan referencijellegű kiadványként, amely a katolikus nevelés jelenkori kérdéseire kíván támpontokat nyújtani.

A gyűjtemény szerkezete világos és következetes. A dokumentumkorpusz nyitópontja a II. Vatikáni Zsinat *Gravissimum Educationis* kezdetű nyilatkozata (1965), amely alapvető fordulatot jelentett a katolikus nevelésről való egyházi gondolkodásban. A szöveg hangsúlyozza az ember neveléshez való jogát, a szülők elsődleges felelősségét, valamint az iskola személyformáló küldetését. A kötet további dokumentumai ennek a zsinati szemléletnek a továbbgondolásaként olvashatók.

A Katolikus Nevelés Kongregációja dokumentumai jól kirajzolják a katolikus iskola önértelmezésének változásait. Az 1977-es *A katolikus iskola* című dokumentum még elsősorban az intézmény identitására és evangelizációs küldetésére helyezi a hangsúlyt. A későbbi szövegek azonban fokozatosan új hangsúlyokat emelnek be: a világi pedagógusok szerepét, a vallási dimenzió pedagógiai jelentőségét, a közösségi és kommunális szemléletet, valamint az interkulturális párbeszéd és a társadalmi felelősség kérdéseit.

Különösen figyelemre méltó, hogy a dokumentumok egymásutánja nem pusztán kronologikus rendet követ, hanem egy jól érzékelhető szemléleti fejlődést is megmutat. A katolikus iskola a korai dokumentumokban még elsősorban identitásörző és érték közvetítő intézményként jelenik meg, míg a későbbi szövegekben egyre erősebben kerül előtérbe a párbeszéd, az inkluzivitás, a